علیرضا سزاوار
پرونده
حقوق بشر اسلامی

امیرحسین جامه‌بزرگ | ایران

گزارش اختصاصی «جوان» از نشست حقوق بشر مرکز وکلای قوه‌قضائیه و کمیته حقوق بشر مجلس شورای اسلامی

احیای حقوق بشر اسلامی با ظرفیت‌های مرکز وکلا

برای نخستین‌بار به همت مرکز وکلای قوه‌قضائیه و با همکاری کمیته حقوق بشر مجلس، گامی عملی در راستای احیا و اجرای حقوق بشر اسلامی برداشته شد. همزمان با روز حقوق بشر اسلامی در نشستی که به همین مناسبت از سوی کانون وکلا، کارشناسان رسمی و مشاوران خانواده قوه‌قضائیه برگزار شد؛ موافقتنامه‌ای برای برداشتن گام‌های عملی در حوزه حقوق بشر اسلامی توسط مرکز وکلای قوه‌قضائیه با کمیته حقوق بشر مجلس یازدهم صورت گرفت.

نشست حقوق بشر اسلامی به مناسبت روز حقوق بشر اسلامی، توسط مرکز وکلا، کارشناسان رسمی و مشاوران خانواده قوه‌قضائیه برگزار شد. علی بهادری جهرمی، رئیس مرکز وکلا، زهره الهیان، رئیس کمیته حقوق بشر مجلس یازدهم، الهام آزاد، نماینده نایین، محمدرضا دشتی‌زاده، نماینده اردکان و جمعی از اساتید دانشگاه و حقوقدانان در این نشست حضور داشتند.

■ حربه‌ای علیه کشورهای اسلامی

حقوق بشر یکی از مباحث مهمی بود که پس از جنگ جهانی دوم و تأسیس سازمان ملل متحد در سال ۱۹۴۵ بیش از گذشته وارد گفت‌وگوهای حقوقی شد.

حقوق بشر، حداقل حقوقی است که انسان در هر جا که است، باید از آن برخوردار باشد. این مفهوم زیبا اما در دهه‌های اخیر همواره از موضوعاتی بوده که کشورهای استعمارگر و صاحب قدرت از آن به‌عنوان حربه‌ای برای سلطه بر کشورهای دیگر استفاده کرده‌اند.

این حربه به ویژه در مورد کشورهای اسلامی بیشتر کاربرد داشته است. نادیده گرفته شدن ابعاد معنوی احکام اسلامی و پرداختن صرف به جنبه‌های مادی و طبیعی حیات بشری در اعلامیه جهانی حقوق بشر، کشورهای اسلامی را بر آن داشت تا در چارچوب سازمان کنفرانس اسلامی قوانین و مقرراتی را برای جنبه حقوق بشری براساس دین اسلام تدوین و تصویب کنند.

از این‌رو، سازمان کنفرانس اسلامی در ۵ آگوست ۱۹۹۰ در نشست قاهره اعلامیه اسلامی حقوق بشر را در سطح دولت‌های اسلامی به تصویب رساند.

■ خلاقیت ایران

از سال ۲۰۰۸ نیز بنا به پیشنهاد ایران و تصویب کشورهای اسلامی در سازمان کنفرانس اسلامی، پنجم آگوست (۱۵ مرداد) هر سال به‌عنوان روز حقوق بشر اسلامی و کرامت انسانی نامگذاری شد تا بدین طریق هر ساله در سطوح داخلی کشورهای اسلامی توجه لازم در زمینه حقوق بشر و راهکارهای ارتقا و اجرایی کردن آن به عمل آید. اعلامیه حقوق بشر اسلامی که شامل یک مقدمه و ۲۵ ماده است، در واقع تلاشی از سوی جامعه اسلامی برای ابراز هویت اسلامی خود در سطح بین‌المللی و بیان دیدگاه‌ها و نظرات این دین الهی در خصوص حقوق انسان‌هاست.

متأسفانه اما هنوز در خیلی از کشورهای اسلامی و حتی ایران این سند به درستی معرفی نشده و عموم مردم از تعهدات دولت‌ها برای رعایت حقوق انسان‌ها مبتنی بر آموزه‌های اسلامی مطلع نیستند تا مطالبه جدی در این خصوص انجام پذیرد.

■ تعلل مجلس و دستگاه قضا

در کشورمان با وجود اینکه از مجلس هشتم تاکنون کمیته حقوق بشر ایجاد شده است، اما گام‌های مؤثری جهت اجرایی کردن مفاد این سند در نظام حقوق داخلی صورت نگرفته است. در سال‌های گذشته هم قوه‌قضائیه تلاش مؤثری برای تبدیل حقوق بشر اسلامی به یک میثاق و پیمان‌نامه لازم‌الاجرا و برخوردار از سازوکار نظارتی در کشور انجام نداد.

این در حالی است که حقوق بشر اسلامی این پتانسیل را دارد که با معرفی و تکیه بر آن ستاد حقوق بشر قوه‌قضائیه بتواند در محافل بین‌المللی از منافع کشور دفاع کند.

منافع حقوق بشری ایران در مجامع بین‌المللی تاکنون بارها مظلومانه به مسلخ برده شده و دادگستری و قوه‌قضائیه در تنگنای بازی شورورانه معاندان نظام گرفتار شده‌اند.

اکنون اما برای نخستین‌بار مرکز وکلا، کارشناسان رسمی و مشاوران خانواده قوه‌قضائیه با انجام توافقنامه‌ای با کمیته حقوق بشر مجلس یازدهم درصدد است تا از تمامی ظرفیت‌های حقوق بشر اسلامی در داخل و خارج کشور به درستی استفاده شود. مرکز وکلای قوه‌قضائیه به همین دلیل در روز حقوق بشر اسلامی نشستی برگزار کرد و قول داد که این نشست‌ها ادامه‌دار باشد.

■ عینیت بخشی مرکز وکلا

در ابتدای این نشست توکل حبیب‌زاده، رئیس کمیسیون حقوق بشر اسلامی مرکز وکلا، کارشناسان رسمی و مشاوران خانواده قوه‌قضائیه با اشاره به‌ضرورت پرداختن به مسئله حقوق بشر اسلامی گفت: حقوق بشر در دین الهی و اسلامی معنا پیدا می‌کند و برخلاف اتهامات واهی که در خصوص نقض حقوق بشر در جمهوری اسلامی مطرح می‌شود، با وجود نواقصی که وجود دارد، می‌توان گفت تنها خالق بشر می‌تواند برای انسان تعیین تکلیف و حق کند.

وی افزود: در کمیسیون حقوق بشر اسلامی در مرکز وکلا، کارشناسان رسمی و مشاوران خانواده قوه‌قضائیه به دنبال نظرات صرفاً تئوریک نیستیم و آنچه مدنظر داریم این است که با هماهنگی با نهادهای ذیربط حکومتی به حقوق بشر اسلامی در روابط انسانی و اجتماعی عینیت ببخشیم.

حبیب‌زاده ادامه داد: برای اینکه بتوانیم گام‌های عملیاتی برداریم، چهار محور ترویج و آموزش حقوق بشر، برگزاری نشست‌های تخصصی، تعقیب شکایات و گزارش‌های حقوق بشری و شهروندی و بررسی چگونگی برقراری ارتباط با نهادهای تصمیم‌ساز و تصمیم‌گیر را در برنامه‌های خود داریم.

> مرکز می‌تواند دانشجوهای کارشناسی ارشد و دکتری را آماده داشته باشد که به سؤالات مردم در زمینه حقوق بشر پاسخ دهند. از حیث آموزش و برگزاری دوره‌های کاربردی خصوصاً برای دانش آموزان و دانشجویان می‌توان مفاهیم حقوق بشر را معرفی کرد

■ چالش عرضه به محیط‌های حقوقی

در ادامه این نشست علی بهادری جهرمی، رئیس مرکز وکلا، کارشناسان رسمی و مشاوران خانواده قوه‌قضائیه با گرامیداشت اعیاد غدیر و قربان عنوان کرد: مرکز وکلا و کارشناسان بیش از ۳۰ هزار وکیل دادگستری در سطح کشور و ۱۵ هزار کارشناس دارد که به نظر می‌رسد آنگونه که باید و شاید در زمینه حقوق بشر و به‌ویژه حقوق بشر اسلامی مورد استفاده قرار نگرفتند و انتظار می‌رفت در فعالیت‌های تشکیلاتی و اجتماعی بیشتر در این حوزه‌ها نقش‌آفرینی کنند.

وی خاطر نشان کرد: با بخش‌های مختلف دستگاه قضایی فعالیت‌های گسترده‌ای داریم و در حوزه حقوق عامه معاونت حقوق عامه خیلی استقبال می‌کردند و به‌نظر می‌رسد اگر از ظرفیت‌های قوای سه‌گانه و ستاد حقوق بشر استفاده شود، رویکرد حقوق بشر کشور را می‌توان به سمت رویکرد فعال پیش برد.

رئیس مرکز وکلا، کارشناسان رسمی و مشاوران خانواده قوه‌قضائیه اظهار امیدواری کرد همکاری جامعه مدنی کمیسیون حقوق بشر اسلامی و مجلس و نمایندگان به عملیاتی شدن فعالیت‌های این مجموعه کمک کند.

بهادری در ادامه اظهار داشت: همه اینها مسئولیت ما را به‌عنوان یک کشور اسلامی و داعیه‌دار در مباحث حقوق بشری سنگین‌تر می‌کند؛ یعنی ما باید در کنار یک کار رسانه‌ای گسترده، منطق قوی خودمان را در حقوق بشر به دنیا عرضه کنیم که اگر این اتفاق به صورت حرفه‌ای و ساختاری صورت پذیرد، مطمئناً با استقبال فضاهای حقوقی جهانی مواجه خواهد شد، چون منطبق با فطرت انسانی است و راه خودش را باز می‌کند. به نظر من چالش عمده حقوق بشر اسلامی همین موضوع عرضه به محیط‌های حقوقی در عرصه بین‌المللی است.

■ دفاع از ایران در مجامع جهانی

در ادامه نشست زهره الهیان، نماینده مردم تهران و عضو کمیسیون امنیت ملی و رئیس کمیته حقوق بشر مجلس یازدهم هم گفت: برگزاری چنین جلساتی بسیار می‌تواند مثمرثمر باشد، در واقع همکاری با حقوقدانان و متخصصان در این حوزه یک پشتوانه علمی و کارشناسی برای مجلس برای مباحث حقوقی و به ویژه حقوق بشر خواهد بود. او افزود: با توجه به شکل گرفتن کمیته حقوق بشر مجلس یازدهم بدنه کارشناسی که با مرکز وکلا در ارتباط است، می‌تواند کمک بسیار بزرگی برای مجلس باشد تا از دیدگاه‌های این کارشناسان برای پیشبرد اهداف استفاده کرد. الهیان با تأکید بر اینکه نگاه ما به حقوق بشر متفاوت از حقوق بشر غربی است با اشاره به تاریخچه‌ای از فعالیت‌های کمیته حقوق بشر در مجلس هشتم، گفت: یکی از وظایف ما این است که بتوانیم حقوق بشر اسلامی را به خوبی به جهان معرفی کنیم که در واقع در مجامع بین‌المللی بتوان نسبت به اتهاماتی که علیه جمهوری اسلامی ایران وجود دارد دفاع کنیم.

■ نقش‌آفرینی نظارتی

الهام آزاد، نماینده نایین در مجلس هم در این نشست گفت: حقوق بشر ابزاری در دست استکبار جهانی است که خارج از بعد معنوی ارزش‌های اسلامی است. وی بر لزوم معرفی مبانی حقوق بشر اسلامی تأکید کرد و گفت: در مجلس شورای اسلامی می‌توانیم از بعد نظارتی نقش‌آفرینی کنیم و ان‌شاءالله بتوانیم گام‌های مؤثری برداریم.

احمد مؤمنی‌راد، دانشیار دانشگاه تهران نیز در این نشست عنوان کرد: براساس برنامه شورای حقوق بشر تحت‌عنوان یو پی آر، هر چهار سال و نیم یک‌بار جمهوری اسلامی گزارش خود را ارائه می‌دهد و توصیه‌هایی ارائه می‌شود، اگر مجلس بتواند با تشکیل یک کارگروه فعال وظایفی را که دستگاه‌ها براساس قانون عهده‌دار هستند، مطالبه کند، می‌توانیم در حوزه حقوق بشر شاهد پیشرفت باشیم.

وی با اشاره به ظرفیت‌های حقوق بشر اسلامی بیان کرد: اگر مجلس بتواند دستگاه‌ها را در این زمینه به خط کند، می‌توانیم شاهد نتایج خوبی باشیم. اگر با همت عزیزان این کارگروه فعال شود، می‌توان از دستگاه‌ها مطالبه جدی کرد.

■ آموزش برای دانش آموزان و دانشجویان

جواد نجفی‌منش، عضو هیئت‌علمی دانشگاه علامه طباطبایی بیان کرد: مرکز وکلا و کارشناسان پتانسیل خوبی را در اختیار دارد که اگر به‌خوبی مورد استفاده قرار گیرد، می‌تواند در زمینه توسعه حقوق بشر مؤثر واقع شود.

عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبایی در ادامه با تأکید بر لزوم پایش اقدامات دستگاه‌ها از بعد حقوق بشر اظهار کرد: مرکز می‌تواند دانشجوهای کارشناسی ارشد و دکتری را آماده داشته باشد که به سؤالات مردم در زمینه حقوق بشر پاسخ دهند. از حیث آموزش و برگزاری دوره‌های کاربردی خصوصاً برای دانش‌آموزان و دانشجویان می‌توان مفاهیم حقوق بشر را معرفی کرد.

در ادامه خلف رضایی، عضو کمیسیون حقوق بشر مرکز وکلا و کارشناسان اذعان کرد: بهتر است استانداردهای حمایتی را براساس موازین خودمان طراحی کنیم.

وی با تأکید بر لزوم توجه به حقوق بشر بیان کرد: بسیاری از کشورهای پیشرفته در مقابل نظام‌های بین‌المللی ابتکار عمل دارند و بهتر است جوامع اسلامی نیز در زمینه حقوق بشر ابتکارات خود را در عمل ارائه دهند.

محمدرضا دشتی، نماینده مردم اردکان در مجلس هم خطاب به اساتید دانشگاه حاضر در نشست گفت: دغدغه شما برای ما باارزش است و در راستای دفاع از حقوق عامه باید گام‌های عملی برداریم. اگر شخصی در کشور ما پرونده قضایی داشته باشد، باید با اتکا به اطلاعات حقوقی از آرامش روانی برخوردار باشد و گسترش بحث حقوق‌بشر اسلامی هم از طریق رسانه‌ای و هم پیگیری نمایندگان مجلس باید انجام شود.

حقوق بشر به دنیا عرضه کنیم که اگر این اتفاق به صورت حرفه‌ای و ساختاری صورت پذیرد، مطمئناً با استقبال فضاهای حقوقی جهانی مواجه خواهد شد، چون منطبق با فطرت انسانی است و راه خودش را باز می‌کند. به نظر من چالش عمده حقوق بشر اسلامی همین موضوع عرضه به محیط‌های حقوقی در عرصه بین‌المللی است.

■ دفاع از ایران در مجامع جهانی

در ادامه نشست زهره الهیان، نماینده مردم تهران و عضو کمیسیون امنیت ملی و رئیس کمیته حقوق بشر مجلس یازدهم هم گفت: برگزاری چنین جلساتی بسیار می‌تواند مثمرثمر باشد، در واقع همکاری با حقوقدانان و متخصصان در این حوزه یک پشتوانه علمی و کارشناسی برای مجلس برای مباحث حقوقی و به ویژه حقوق بشر خواهد بود. او افزود: با توجه به شکل گرفتن کمیته حقوق بشر مجلس یازدهم بدنه کارشناسی که با مرکز وکلا در ارتباط است، می‌تواند کمک بسیار بزرگی برای مجلس باشد تا از دیدگاه‌های این کارشناسان برای پیشبرد اهداف استفاده کرد. الهیان با تأکید بر اینکه نگاه ما به حقوق بشر متفاوت از حقوق بشر غربی است با اشاره به تاریخچه‌ای از فعالیت‌های کمیته حقوق بشر در مجلس هشتم، گفت: یکی از وظایف ما این است که بتوانیم حقوق بشر اسلامی را به خوبی به جهان معرفی کنیم که در واقع در مجامع بین‌المللی بتوان نسبت به اتهاماتی که علیه جمهوری اسلامی ایران وجود دارد دفاع کنیم.

■ نقش‌آفرینی نظارتی

الهام آزاد، نماینده نایین در مجلس هم در این نشست گفت: حقوق بشر ابزاری در دست استکبار جهانی است که خارج از بعد معنوی ارزش‌های اسلامی است. وی بر لزوم معرفی مبانی حقوق بشر اسلامی تأکید کرد و گفت: در مجلس شورای اسلامی می‌توانیم از بعد نظارتی نقش‌آفرینی کنیم و ان‌شاءالله بتوانیم گام‌های مؤثری برداریم.

احمد مؤمنی‌راد، دانشیار دانشگاه تهران نیز در این نشست عنوان کرد: براساس برنامه شورای حقوق بشر تحت‌عنوان یو پی آر، هر چهار سال و نیم یک‌بار جمهوری اسلامی گزارش خود را ارائه می‌دهد و توصیه‌هایی ارائه می‌شود، اگر مجلس بتواند با تشکیل یک کارگروه فعال وظایفی را که دستگاه‌ها براساس قانون عهده‌دار هستند، مطالبه کند، می‌توانیم در حوزه حقوق بشر شاهد پیشرفت باشیم.

وی با اشاره به ظرفیت‌های حقوق بشر اسلامی بیان کرد: اگر مجلس بتواند دستگاه‌ها را در این زمینه به خط کند، می‌توانیم شاهد نتایج خوبی باشیم. اگر با همت عزیزان این کارگروه فعال شود، می‌توان از دستگاه‌ها مطالبه جدی کرد.

■ آموزش برای دانش آموزان و دانشجویان

جواد نجفی‌منش، عضو هیئت‌علمی دانشگاه علامه طباطبایی بیان کرد: مرکز وکلا و کارشناسان پتانسیل خوبی را در اختیار دارد که اگر به‌خوبی مورد استفاده قرار گیرد، می‌تواند در زمینه توسعه حقوق بشر مؤثر واقع شود.

عضو هیئت علمی دانشگاه علامه طباطبایی در ادامه با تأکید بر لزوم پایش اقدامات دستگاه‌ها از بعد حقوق بشر اظهار کرد: مرکز می‌تواند دانشجوهای کارشناسی ارشد و دکتری را آماده داشته باشد که به سؤالات مردم در زمینه حقوق بشر پاسخ دهند. از حیث آموزش و برگزاری دوره‌های کاربردی خصوصاً برای دانش‌آموزان و دانشجویان می‌توان مفاهیم حقوق بشر را معرفی کرد.

در ادامه خلف رضایی، عضو کمیسیون حقوق بشر مرکز وکلا و کارشناسان اذعان کرد: بهتر است استانداردهای حمایتی را براساس موازین خودمان طراحی کنیم.

وی با تأکید بر لزوم توجه به حقوق بشر بیان کرد: بسیاری از کشورهای پیشرفته در مقابل نظام‌های بین‌المللی ابتکار عمل دارند و بهتر است جوامع اسلامی نیز در زمینه حقوق بشر ابتکارات خود را در عمل ارائه دهند.

محمدرضا دشتی، نماینده مردم اردکان در مجلس هم خطاب به اساتید دانشگاه حاضر در نشست گفت: دغدغه شما برای ما باارزش است و در راستای دفاع از حقوق عامه باید گام‌های عملی برداریم. اگر شخصی در کشور ما پرونده قضایی داشته باشد، باید با اتکا به اطلاعات حقوقی از آرامش روانی برخوردار باشد و گسترش بحث حقوق‌بشر اسلامی هم از طریق رسانه‌ای و هم پیگیری نمایندگان مجلس باید انجام شود.

نظر کارشناس

«کرامت انسانی» حلقه مفقوده حقوق‌بشر غربی

دکتر علی بهادری با بیان اینکه مهم‌ترین مؤلفه حقوق بشر اسلامی به نظر من تأکید منطقی آن بر «کرامت انسانی» است، گفت: کرامت انسانی، حلقه مفقوده حقوق بشر غربی است. به دلیل همین کمبود هم است که در پروسه عملی حقوق بشر غربی، در مواردی، حقوق بشر نقض می‌شود؛ یعنی به اسم حقوق بشر، اتفاقات ضدحقوق بشری می‌افتد. یک مثال خیلی بارز در این رابطه بحث اتانازی است. غربی‌ها اسم این قتل را قتل از روی ترحم گذاشته‌اند! یعنی یک انسان زنده را که هنوز نفس می‌کشد، به اسم حقوق بشر به قتل می‌رسانند و برای آن هم توجیه حقوقی درست کرده‌اند. اگر کرامت انسانی در حقوق بشر غربی جایگاهی داشت، هیچ‌گاه چنین مباحثی در نظام حقوقی غربی رخ نمی‌داد.

رئیس مرکز وکلا و مشاوران خانواده قوه‌قضائیه افزود: یکی دیگر از همین مثال‌ها، مشروعیت حقوق بشری بخشیدن به قتل جنین است. قتل پیشینی یک نفس زکیه با توجیهات حقوقی از عوارض حقوق بشر عاری از کرامت بشری است. حالا این دو مورد که عرض کردم، مثال‌های کوچکی به شمار می‌آیند. در مقیاس بزرگ‌تر می‌توان نسل‌کشی‌هایی را مثال زد که نظام حقوق بشر غربی به سیاستمداران غربی تحمیل می‌کند. مواردی مثل یمن هم در تحلیل نهایی برخاسته از مدل حقوق‌بشر غربی است. این موضوعات همه به دلیل مطرح نبودن و ارج ننهادن واقعی به کرامت انسانی است. به گفته بهادری، در حقوق بشر اسلامی به دلیل توجه خاص و همیشگی به کرامت انسانی، هیچ‌گاه مجوز قتل یک انسان بی‌گناه صادر نمی‌شود. این نکته یک ظرفیت عظیمی در حقوق بشر اسلامی است که پرداختن به آن می‌تواند دست برتر حقوق بشر اسلامی را بنمایاند. البته یک چالش مهم هم همین‌جا مطرح می‌شود و آن این است که ویترین حقوق بشر غربی با ژست‌های عامه‌پسند، اما بی‌منطق، در کنار فضاسازی رسانه‌ای غربی‌ها حول این ساختار، اجازه طرح مؤلفه برتر حقوق بشر اسلامی، یعنی همین کرامت انسانی را در فضای حقوق بین‌الملل نمی‌دهد.

وی افزود: همه اینها مسئولیت ما را به‌عنوان یک کشور اسلامی و داعیه‌دار در مباحث حقوق بشری سنگین‌تر می‌کند؛ یعنی ما باید در کنار یک کار رسانه‌ای گسترده، منطق قوی خودمان را در حقوق بشر به دنیا عرضه کنیم که اگر این اتفاق به صورت حرفه‌ای و ساختاری صورت پذیرد، مطمئناً با استقبال فضاهای حقوقی جهانی مواجه خواهد شد، چون منطبق با فطرت انسانی است و راه خودش را باز می‌کند. به نظر من چالش عمده حقوق بشر اسلامی همین موضوع عرضه به محیط‌های حقوقی در عرصه بین‌المللی است. بهادری تصریح کرد: اعلامیه حقوق بشر اسلامی از همان زمان تصویب در آگوست ۱۹۹۰ مشکل اجرا داشت. به‌رغم ویژگی‌های مثبت زیادی که در این اعلامیه وجود دارد، نبود ضمانت اجرا باعث شده جایگاه اعلامیه قاهره آنطور که شایسته است، نباشد. ایران یکی از بانیان اصلی این اعلامیه بود، اما متن نهایی با فشار برخی از کشورهای اسلامی که قرائت مضیق و بعضاً غیرمنطقی‌ای از مفاهیم اسلامی دارند، دچار تغییراتی شد که اکنون دفاع از این موارد آسان نیست. متأسفانه پراکندگی و نبود همبستگی میان کشورهای اسلامی مزید بر علت شد تا این اعلامیه نتواند در اجرا موفق باشد. به نظر من می‌توان با پروتکل‌های الحاقی به اعلامیه، اختلاف‌نظرها را به حداقل رساند؛ یا اینکه با تشکیل کمیسیون‌ها و نشست‌های تخصصی، همین متن ۲۵ ماده‌ای موجود را اصلاح کرد یا اینکه حداقل با صدور اعلامیه‌های تفسیری از مواد اعلامیه، مفاد اعلامیه را به اجرا نزدیک‌تر کرد. یک مورد دیگر هم که می‌توان به آن اشاره کرد این است، مجالس داخلی کشورهای اسلامی، متن اعلامیه را تصویب کنند و به آن قابلیت اجرایی در نظام‌های داخلی ببخشند؛ در غیر این صورت همانطور هم که در سؤال شما مطرح است، حقوق بشر اسلامی در حد «اعلامیه» باقی می‌ماند و همانطور که مستحضرید، اعلامیه در نظام حقوقی بین‌الملل قابلیت اجرا ندارد و بیشتر شبیه یک بیانیه سیاسی برای اعلام مواضع است، نه مثل معاهده یا حتی کنوانسیون که یک متن دارای ضمانت اجراست. وجود یک دبیرخانه فعال و پیگیر هم می‌تواند اعلامیه حقوق بشر اسلامی را در اجرا موفق کند. رئیس کانون وکلای قوه‌قضائیه افزود:

متأسفانه حقوق بشر در عرصه بین‌الملل بیشتر از آن که یک مقوله حقوقی باشد، سیاسی است. همین موضوع هم باعث می‌شود که حقوق بشر با فروکاهش به مباحث سیاسی، به عنوان یک دستاویز برای برخورد با کشورهای غیرهمسو مورد استفاده قرار گیرد. در چنین فضایی برای خروج از انفعال و انتزاع باید رویکرد تهاجمی در پیش گرفت. به‌عبارت دیگر، ضمن پاسخ‌گویی به موارد حقوق بشری مطرح شده در فضای بین‌المللی، باید کشورهای مدعی در این رابطه را با پرچم حقوق بشر اسلامی مورد سؤال جدی و پیگیری حقوقی قرار داد.

هر چند ظرفیت‌های حقوق بشری موجود بیشتر و حتی به تمامه در اختیار کشورهای غربی است، اما از همین ظرفیت‌ها هم می‌توان برای پیشبرد حقوق بشر اسلامی و خروج از مباحث صرفاً انتزاعی بهره‌برداری کرد. یکی از موارد نظام UPR (ارزیابی دوره‌ای حقوق بشر) است که پویایی خاصی به حقوق بشر بخشیده و می‌توان از این ظرفیت برای فهماندن حقوق بشر اسلامی به سایر کشورهای جهان بهره‌برداری کرد. در کنار این موارد هم باید ظرفیت‌های خاصی تدارک دید که مبتنی بر ویژگی‌های ماهوی حقوق بشر اسلامی باشد؛ همان مواردی که در پاسخ به سؤال اولتان گفتم. مجموعه این اقدامات باعث خواهد شد حقوق بشر اسلامی در عمل پویاتر شود. بهادری تأکید کرد: توجه به کرامت انسانی خود به خود باعث نضج اندیشه اسلامی می‌شود. این مفهوم به قدری والا و دارای منطق حقوقی-بشری است که می‌تواند جاذب همه نحله‌های مطرح پیرامون حقوق بشر باشد. وقتی حقوق بشر اسلامی با چنین خصایصی تابلوی اندیشه اسلامی باشد، در دنیایی که اندیشه‌های تقلبی و غیراصیل جولان می‌دهند، خواه ناخواه اثر خودش را می‌گذارد و می‌تواند مدل‌های فرعی را هم در خود هضم کند. از طرف دیگر این نکته را هم نمی‌توان نادیده گرفت که توجهات عمومی و افکار جهانیان به مباحث حقوق بشری حساس شده است و وقایع مربوط به این مقوله دنبال می‌شود. این موضوع هم خودش یک ظرفیت دیگری است که باعث می‌شود اندیشه اسلامی با جلوداری حقوق بشر اسلامی که مبتنی بر کرامت انسانی است، توسط سایرین دنبال شود. تکیه بر کرامت انسانی و تبیین خصایص آن، نقطه آغاز بسط اندیشه اسلامی خواهد بود.

دیده‌بان

■ در این ستون نگاهی به اتفاق‌های خوشایند هفته اخیر در سیستم قضایی کشور داریم. اتفاق‌هایی که بیانگر افق‌های روشن قضایی و دادرسی در کشور است.

پرداخت مطالبات کارگران

به دنبال درخواست کارگران خطوط راه‌آهن فارس از دادستان مرکز استان مبنی بر پیگیری حقوق معوقه آنان از شرکت تدبیر عمران، دادستان مرکز استان جلسه‌ای در دفتر دادستانی با حضور مدیرکل راه‌آهن فارس، مدیرعامل شرکت تدبیر عمران و نماینده کارگران تشکیل داد. قاضی آسیابی، دادستان مرکز استان فارس با اعلام این خبر گفت: پس از مذاکرات لازم، مدیرعامل شرکت قول مساعد برای حل مشکل کارگران داد و کمتر از ۴۸ ساعت از زمان تشکیل جلسه، معوقات حقوق کارگران این شرکت تا پایان اردیبهشت تسویه شد. وی افزود: مقرر شد مابقی مطالبات آنان نیز حداکثر ظرف یک ماه آینده پرداخت شود.

اشتغال زندانیان بعد از آزادی

اسحاق ابراهیمی، مدیرکل زندان‌های استان فارس بیان کرد: افرادی که در زندان محبوس هستند، در مسیر زندگی مرتکب جرم و خطا شده‌اند و هدف قانونگذار نیز از اجرای مجازات حبس، اصلاح و تربیت آنان است؛ بنابراین نیاز است با هم‌افزایی همه دستگاه‌ها برای اصلاح آنان و بازگشت سعادتمندانه به جامعه تلاش و همکاری کنیم. وی اضافه کرد: اولویت ما در زندان‌ها حرفه‌آموزی و اشتغال و محور همه برنامه‌ها، فعالیت‌های فرهنگی و تربیتی است.

مدیرکل زندان‌های فارس گفت: اجرای برنامه‌های اصلاحی و تربیتی در زندان‌ها به‌گونه‌ای است که زندانیان علاوه بر اینکه آموزش می‌بینند، پس از آموزش و توانمندی به‌عنوان مربی دیگر زندانیان را آموزش می‌دهند.

وی یادآور شد: زندانیان برای توانمندی خود باید حرفه‌ای را یاد بگیرند تا بتوانند به صورت عملی در کارگاه‌های داخل زندان مشغول شوند و سال گذشته با همکاری سازمان فنی و حرفه‌ای، جهاد کشاورزی و معاونت صنایع دستی میراث فرهنگی، تعداد ۳ هزار و ۳۴۸ نفر از زندانیان گواهینامه مهارت دریافت کرده‌اند. مدیرکل زندان‌های فارس خاطرنشان کرد: دو نهاد حمایتی مرکز خدمات اجتماعی برای زندانیان آزاد شده و انجمن حمایت زندانیان برای خانواده‌های بی‌بضاعت زندانیان، وابسته به سازمان زندان‌ها وجود دارد و از محل منابع سازمانی، کمک‌های خیران و فعالیت‌های اقتصادی محدود به خانواده‌های زیرپوشش کمک می‌کنند. ابراهیمی گفت: انجمن حمایت زندانیان در استان فارس جمعیتی بالغ بر ۱۲ هزار نفر از خانواده‌های زندانیان را زیر چتر حمایتی خود قرار داده است. وی ادامه داد: دیدگاه رئیس سازمان زندان‌ها بر توسعه فعالیت‌های اصلاحی و تربیتی و استفاده از ظرفیت‌های گروه‌های جهادی است و سیره نبوی و علوی را در حیطه مدیریت خود عملی می‌کنند و ما نیز باید این مسیر را دنبال کنیم.

جلوگیری از خروج آب از کشور

دادستان دشت آزادگان گفت: با وقوع سیل سال گذشته و تخریب قسمت‌هایی از دایک مرزی هورالعظیم با پیگیری‌های صورت گرفته نسبت به ترمیم کامل قسمت‌های آسیب‌دیده اقدام شد.

حجت‌الاسلام و المسلمین پیوند در گفت‌وگو با میزان از ترمیم کامل قسمت‌های آسیب دیده دایک مرزی هورالعظیم با پیگیری‌های مستمر دادگستری شهرستان دشت آزادگان خبر داد.

دادستان دشت آزادگان در ادامه افزود: پس از وقوع سیل سال گذشته قسمت‌هایی از دایک مرزی تخریب شد که با پیگیری‌های مستمر صورت گرفته توسط دادگستری شهرستان نسبت به ترمیم کامل قسمت‌های آسیب‌دیده اقدام شد و از خروج و هدررفت آب به خارج از کشور ممانعت به عمل آمد.

وی یکی از دلایل اصلی ترمیم نشدن به موقع دایک مرزی را کم‌کاری مسئولان مربوطه دانست و بیان کرد: در خصوص این موضوع قبلاً پرونده قضایی تشکیل شده است.